



Primera Assemblea «#Trobemnosalbarri» al Grau

Veïns i veïnes van apropar-se ahir al Casal de l'Ajuntament d'Amposta amb l'Associació veïnal del Grau per explicar inquietuds sobre el barri.



Acte reivindicatiu al Trabucador

Avui a les 11 hores al Trabucador el Moviment de Lluita pel Delta de l'Ebre convoca un acte per formar un gran «SOS» humà per denunciar la regressió del Delta.



Detall de la Musa Talia al Balneari d'en Porcar el 1979.

FOTO: ANTONIO ROCA CID



Les muses, trencades, actualment al Balneari d'en Porcar. FOTO: CEDIDA

va ser una de les ciutats més bombardejades de tot Catalunya i van destruir-se nombrosos edificis, especialment al barri de pescadors (on es troba l'actual ajuntament). Miraculosament, el Coliseum es va salvar. Va patir danys, però sembla que no van ser molt nombrosos. Una peça informativa de l'arxiu històric de la British Pathé, anomenada «Three Spanish towns», mostra escenes de Tortosa, Barcelona i Madrid durant la Guerra Civil. De la capital ebreca, en una brevíssima crònica es pot veure una ciutat deserta i destrossada la primavera d'aquell fatídic 1938. Només dura un segon, però un pla captura el Coliseum amb les seues dues muses dalt de la façana, pràcticament intacte, mentre al seu voltant tot és ruïna.

El Coliseum va reobrir el 3 de setembre de 1940, després de les reparacions de la guerra, per les

festes de la Cinta, segons registra el *Diario Español*. La Setmana Santa de 1942 s'estrenaria *Raza* del director José Luis Sáenz de Heredia. Més tard arribarien les pel·lícules italianes i alemanyes i finalment, les americanes.

Les tardes al «Coli»

Aturar-se un moment a la plaça Alfons XII de Tortosa i preguntar als veïns de certa edat pel Coliseum és despertar la nostàlgia per les tardes de diumenge, quan no hi havia moltes més distraccions a la ciutat. Era l'època daurada del cinema. A mitjans de la dècada de 1940, les Terres de l'Ebre comptaven amb prop de 50 sales. A finals de la dècada de 1950 hi havia 76 sales actives, i l'any 1963 es va arribar a un total de 91, el nombre més elevat que hi va haver. A Tortosa, a més del Coliseum, hi havia el cinema Niza, just a la vora, el cinema Frontón,

Goya i el Fémima. El Patronat i el Centre de Comerç també oferien alguns dies sessions per als seus socis.

«Jo allà vaig veure *El planeta de los Simios*, i de més gran *El graduado*. Els diumenges a la tarda feien sessió doble, amb el NO-DO al mig. Anàvem al pis de dalt, amb els meus pares», recorda un veí. «Feien moltes del oeste. La pel·lícula bona era la segona. Les entrades eren numerades, antipades, així que igual el mateix diumenge no trobaves entrada... A la taquilla estava «la Guinya», que si li donaves propina, et donava una entrada més ben situada», rememora un altre. «La Guinya» era en realitat Maria Cinta Gendre Espuny. «Jo vaig veure allí *La Bíblia*», comenta un tercer. «Jo, *El Cid*»...

Però el «Coli» no sols era un cinema, també era teatre. Com explica Quimó Panisello al seu lli-

bre *La Vida tortosina*, entre els anys 40 i 70 es van presentar obres teatrals de comèdia, sarsuela, espectacles musicals, concerts o conferències culturals: «el Coliseum disposava d'un gran fons d'escenari, preparat per a tot tipus de representacions i actes musicals, com els que se celebraven per Santa Cecília o els finals de curs de diferents escoles, com la de la professora de música Maria Cinta Foncuberta i de l'Escola de Dansa d'Anna Maria Bel». Veïns també recorden desfilades de moda de botigues de la ciutat. En definitiva, era un centre dinàmic. Tots els artistes que arribaven s'allotjaven a l'Hotel Victòria que hi havia al darrere, propietat també de la família Grego.

«Era un edifici monumental, amb una façana extraordinària. Enorme, espectacular. A més de cinema i teatre, es feien actes municipals, actuacions de finals de curs, va acollir els Jocs Florals... Feia la funció que actualment fa l'Auditori Felip Pedrell. El recordo perfectament. Vaig anar a escoltar sarsueles, quan el bariton Marcos Redondo va fer una gira quan es va retirar i va venir a Tortosa», recorda el periodista Josep Bayerri. «Tenia un escenari magnífic», rememora també l'historiador Roc Salvadó. «Allà recordo veure *Francisco de Asís* i *La càlida del imperio romano*».

Les tardes de diumenge al Coli, però, acabarien abruptament el 1972.

Demolició d'un cinema

El cinema va ser víctima de l'especulació immobiliària i al seu lloc es va construir un gran bloc de pisos. Veure les màquines destruir un lloc així d'imponent i on tantes persones havien sigut felices havia de ser, per força, un panorama desolador, una escena dramàtica. Però així va ser.

«Grego va oferir a l'Ajuntament la possibilitat que es quedés el cinema per a convertir-lo en un teatre municipal, per menys diners. Però l'Ajuntament no va voler», relata Bayerri. «Qui va gestionar tot això és David Català, secretari de la Cambra de la Propietat Urbana. Era del cercle de Bau i Tallada. Ells manaven a la ciutat i feien i desfeien... Català va intervenir en l'operació cobrant una comissió per la venda del solar i per la venda dels pisos. No es pot demostrar, però tota Tortosa tenia el convenciment que el Coliseum s'hagués pogut salvar si l'Ajuntament hagués fet alguna cosa a favor de quedar-se'l. Tant al propietari com a la gent de Tortosa li va doldre molt, però era l'època de les operacions especulatives a Tortosa. Van ser els anys de la disbauxa urbanística».

L'historiador Jordi Mulet també lamenta una operació que va fer perdre el cinema i teatre més important de la ciutat: «la demolició

del Coli és un dels crims més grans que s'ha fet a Tortosa... Es va perdre tot un centre de referència que no s'ha recuperat. Ara mateix no hi ha un centre social o cultural així al centre de la ciutat», valora.

Dos símbols caiguts

Però no tot el Coli es va perdre. Més enllà de la memòria col·lectiva, literalment una petita part del cinema sí es va salvar: les escultures de dalt de tot de la seua façana. Es tracta de les figures de les dos muses que presidien la cornisa de l'edifici: una representava Terpsícore, musa de la dansa, amb una lira; l'altra, Talia, musa de la comèdia, tenia una màscara a les mans.

«Jo apostaria que aquestes escultures no són d'autor, de cap escultor conegut, sinó de sèrie, i que es venien per catàleg. Crec que són de pedra artificial, i en aquella època era freqüent aquest tipus d'ornamentació. Als anys 30 ja es podien escollir i comprar», apunta la historiadora de l'art Belí Artigas.

Les dos muses van estar un temps llançades a la plaça d'Alfons XII, fins que la brigada les va retirar al balneari d'en Porcar, terreny emprat com a magatzem municipal després que l'Ajuntament de Tortosa el comprés l'any 1975 a les monges sa-

L'edifici es va enderrocar víctima de l'especulació immobiliària el 1972, per fer-hi un bloc de pisos

lesianes. «Les escultures no tenien cap figura de protecció i, d'altra banda, no hi ha, ni avui en dia, una consciència col·lectiva que allò siga important», lamenta l'historiador Albert Curto.

I allí continuen, mig segle després, fetes trossos i ja a punt de convertir-se en pols, a l'espai on properament es construirà la casa de les Tres Cultures. Elles, que han conegut uns temps esplendorosos, que han sigut l'escenari de tantes tardes felices. Des de la façana del Coliseum, han vist sobrevolar «les ales negres» sobre Tortosa que deia Hemingway, mentre les bombes i l'artilleria destrossaven els carrers del voltant. Han vist una ciutat reconstruir-se i començar de nou. Han tornat a acollir l'art, la societat, la vida. Del cel al terra, ara sols tenen una limitada visió des d'una muntanya de runa. I allí romanen des de fa cinquanta anys, esperant que algú escolte el seu cant inspirador i les allibere, arraconades pel pas del temps i la desídia dels humans, incapaces d'oblidar el seu passat.